

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2023-27-16>

УДК: 811.111'367.625

НЕГУЛЯЄВА А. О.
Криворізький державний педагогічний університет

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ДІЄСЛОВА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Працю присвячено обґрунтуванню шляхів реалізації сучасної компетентісної парадигми у процесі навчання англійської мови загалом і дієслова зокрема. Проаналізовано низку підходів до витлумачення поняття «дієслово» в науковій літературі, схарактеризовано істотні ознаки, якими володіє, на думку дослідників, дієслово англійської мови (уналеження до частин мови; вживається задля вираження дії або стану; є предикатом у реченні; має загальнограматичне значення; ідентифікує часові межі комунікації). З'ясовано дефініцію цієї категорії з урахуванням вимог: доступність, відображення важливих ознак дієслова, ролі й функції в реченні, особливостей навчання англійської мови в закладах середньої освіти на компетентісній основі. Окреслено перспективи подальшого дослідження обраної тематики, які вбачаємо в обґрунтуванні лінгводидактичного аспекту навчання дієслова англійської мови на засадах компетентісно орієнтованої освіти.

Ключові слова: навчання дієслова англійської мови, лінгвістичний аспект навчання дієслова, компетентісна парадигма навчання.

NEGULIAIEVA A.
Kryvyi Rih State Pedagogical University

LINGUISTIC ASPECT OF TEACHING THE ENGLISH VERB IN THE CONTEXT OF COMPETENCE-ORIENTED EDUCATION

The strategic direction of secondary education is a reorientation to forming students' key competencies, which are the basis of harmonious personality development. The problem of teaching English attracts the special attention of scientists because the mentioned language is an effective means of international communication in today's multilingual world. Therefore, this paper states the difficulty of implementing the modern competence paradigm in teaching the English language in general and during the study of verbs, as it's one of the most challenging categories in learning and teaching. We analyzed some approaches to interpreting the concept of "verb" in linguistic literature and came to the conclusion that in addition to assigning a verb to parts of speech, researchers consider its following aspects: it acts as a predicate in a sentence, has a general grammatical meaning, identifies time frames of communication.

Consequently, taking into consideration the proposed definition of this category by researchers (D. Hacker, G. Mulderig, A. Nesvit, A. Raimis, O. Selivanova, C. Weaver) and the current concept of education in Ukraine, we distinguish such necessary aspects that we should hold in mind for defining the English verb: (1) accessibility, (2) reflects the essential features of the verb (3) characterizes the role and function performed by the verb in the sentence, (4) corresponds to the competence paradigm of education.

Hence, we suggest the following definition of the English verb in general secondary educational institutions: a verb is a part of speech that describes an action or a condition, usually functions as a predicate in a sentence, and indicates a time frame within which an action or condition occurs.

Among the promising areas for further study, we distinguish the justification of the lingua-didactic aspect of teaching the English verb at secondary schools, taking into account the competence-oriented concept of education.

Key word: teaching the English verb, linguistic aspect of teaching the English verb, competence-oriented paradigm of education.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Стратегічним напрямом освіти України є переорієнтування на формування ключових компетентностей, які є запорукою гармонійного розвитку особистості. У сучасному багатомовному світі англійська мова є дієвим засобом міжнародної комунікації, що зумовлює необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності її навчання в закладах середньої освіти. Своєю чергою, належний рівень англійськомовного спілкування досягається завдяки вивченню особливостей уживання сучасних дієслів у різноманітних комунікативних ситуаціях. Відтак зміст навчання дієслів англійської мови в закладах середньої освіти має відповідати окресленій парадигмі, урахувувати лінгвістичний аспект та сприяти розвитку умінь коректно вживати дієслова в різних комунікативних умовах відповідно до тематики.

Аналіз досліджень та публікацій

У статті послуговуємося низкою актуальних праць вітчизняних і зарубіжних лінгвістів (Г. Верба, Л. Верба, К. Вівер, Дж. Дулі, В. Еванс, Р. Куїрк, Б. Кортманн, П. Макелдауні, Дж. Малдеріг, А. Реймс, О. Селіванова, Д. Хакер), присвячених дослідженню сучасного дієслова англійської мови. Методичні засади вивчення англійської мови на компетентісній основі розглянуто ученими (Н. Басай, А. Несвіт, С. Ніколаєва, Т. Полонська, В. Редько, М. Сідун, О. Тарнопольський).

Формулювання цілей статті

Мета дослідження – обґрунтувати лінгвістичний аспект вивчення дієслова англійської мови на компетентнісній основі.

Виклад основного матеріалу

Актуальною проблемою освіти України є реалізація компетентнісної парадигми навчання в закладах середньої освіти, що забезпечено завдяки формуванню ключових та предметних компетентностей. Відповідність навчання означеній концепції зумовлює необхідність оновлення змісту предметів мовно-літературної галузі загалом і англійської мови зокрема, оскільки такий підхід створює підґрунтя для інтелектуального розвитку учнів, особистісного становлення й успішної самореалізації.

Сучасна іншомовна освіта зорієнтована на упровадження компетентнісної концепції, яка визначена чинним законодавством і має на меті розвиток компетентних мовців, здатних спілкуватися іноземними мовами для духовного, культурного, національного самовираження, міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень [1, с. 2]. У такому контексті особливої уваги заслуговує навчання англійської мови, яка є засобом міжнародної комунікації. Окрім того, належний рівень оволодіння означеною мовою є запорукою успішного інтегрування учнів у багатомовний світовий простір, забезпечує їх самореалізацію та конкурентоспроможність на ринку праці.

Належна англійськомовна комунікація залежить передовсім від умінь коректно використовувати лексичний та граматичний інвентар мови в різних навчальних і позашкільних ситуаціях. Своєю чергою, науковці поділяють думку, що навчання дієслова є однією з найважливіших та найскладніших лінгводидактичних проблем, оскільки воно має найчисельнішу кількість граматичних категорій та форм в англійській мові [5, с. 31]. Зокрема, на думку П. Макелдауні, дієслово має посісти чільне місце в чинній програмі, а ефективна стратегія навчання має бути зорієнтована на систему англійських дієслів [5, с. 31]. Відтак постає питання визначення лінгвістичних засад вивчення дієслова англійської мови в закладах середньої освіти, які враховують особливості сучасної компетентнісної парадигми.

Витлумачення категорії «дієслово» у лінгвістичній літературі подано з урахуванням різних аспектів. Зокрема, К. Вівер [8, с.111] стверджує, що дієслово – це слово, яке виражає дію або стан, процес переходу з одного стану в інший. Своєю чергою, Д. Хакер [4, с. 267] є прихильником дескриптивного означення досліджуваної категорії та акцентує на функційному аспекті: дієслово в реченні зазвичай виражає дію або стан. Схожа позиція в А. Реймс [7, с. 237], який наголошує, що дієслова виражають, ким (чим) є або що робить людина, річ, концепція (люди речі, концепції). На функційності дієслова також наголошує О. Селіванова: «Дієслово – частина мови, ядро якої характеризується загальнограматичним значенням процесуальності та типовою функцією позначення предиката у висловленні» [3, с. 133]. З погляду Дж. Малдеріг [6, с. 59] дієслова не тільки передають дію чи стан, а й вказують на часовий проміжок, у межах якого ця дія чи стан відбувається в теперішньому, минулому чи майбутньому.

Опрацювання рекомендованих МОН України підручників з англійської мови дає підстави зробити висновки, що дефініцію поняття «дієслово» подано тільки в підручнику авторки А. Несвіт (6 клас) [2, с. 192], яка зазначає, що дієслово – це частина мови яка означає дію предмета. Недостатня увага до витлумачення категорії «дієслово» у навчанні англійської мови в шкільному курсі, на нашу думку, ускладнює створення цілісної картини учнів окресленого поняття, розуміння його значення та функцій у комунікації.

Отже, окрім уналежнення дієслова до частин мови, дослідники розглядають такі його аспекти:

- виражає дію або стан;
- є предикатом у реченні (висловленні);
- має загальнограматичне значення;
- ідентифікує часові межі комунікації.

Окрім того, задля успішного вивчення дієслова в шкільному курсі англійської мови, на нашу думку, варто використовувати означення, яке повинно мати такі характеристики:

- 1) доступність, адже його сприйняття учнями має велике значення для усвідомлення не тільки самої дефініції, а й сприяти формуванню цілісної картини будови мови;
- 2) відображає істотні ознаки дієслова;
- 3) окреслює роль і функцію дієслова в реченні;
- 4) відповідає компетентнісній парадигмі навчання.

З огляду на сказане пропонуємо витлумачення дієслова для здобувачів загальної середньої освіти: *дієслово – це частина мови, яка виражає дію або стан і зазвичай функціонує в реченні як присудок та окреслює часовий проміжок, протягом якого відбувається означена дія чи стан.* Подане означення відповідає концепції формування компетентних мовців, оскільки сприяє формуванню цілісної картини функціонування англійської мови, що виявляється в умінні коректно та свідомо використовувати дієслова в англійськомовній комунікації.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, проаналізовані підходи до розуміння дієслова англійської мови науковцями (К. Вівер, Дж. Малдеріг, А. Несвіт, А. Реймс, О. Селіванова, Д. Хакер) дають змогу запропонувати витлумачення цієї категорії з урахуванням низки вимог (доступність, відображення істотних ознак, ролі та функції дієслова в реченні, відповідність сучасній компетентнісній концепції навчання в закладах середньої освіти).

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в обґрунтуванні лінгводидактичних засад навчання дієслова англійської мови в закладах середньої освіти на компетентнісній основі.

Література

1. Модельна навчальна програма «Іноземна мова 5 – 9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори І. Зимомря, В. Мойсюк, М. Трифан, І. Унгурян, М. Яковчук). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Zymomrya.ta.in.14.07.pdf> (дата звернення: 01. 02. 2022).
2. Несвіт А. М. Англійська мова (6-й рік навчання) : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Генеза, 2014. 224 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Hacker D. A Writer's Reference. Boston : Bedford Books of St. Martin's Press, 1992. 300 p.
5. McEldowney P. L. Language Function and the English Verb System. *Relc Journal*. 1976. Vol. 7, No 1. P. 31 – 39.
6. Mulderig G. P. The Heath Guide to Grammar and Usage. Lexington, MA : D.C. Heath, 1995. 928 p.
7. Raimes A. Keys for Writers: A Brief Handbook. Boston : Houghton Mifflin, 1999. 453 p.
8. Weaver C. Grammar for Teachers: Perspectives and Definitions. Urbana, IL : National Council of Teachers of English, 1979. 303 p.

References

1. Model'na navchal'na programa «Inozemna mova 5 – 9 klasy» dlya zakladiv zagal'noyi seredn'oyi osvity` (avtory` I. Zy`momrya, V. Mojsyuk, M. Trifan, I. Unguryan, M. Yakovchuk). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Zymomrya.ta.in.14.07.pdf> (data zvernennya: 01. 02. 2022).
2. Nesvit A. M. Anglijs`ka mova (6-j rik navchannya) : pidruch. dlya 6 kl. zagal'noosvit. navch. zakl. Ky`yiv : Geneza, 2014. 224 s.
3. Selivanova O. O. Suchasna lingvisty`ka: terminologichna ency`klopediya. Poltava : Dovkillya-K, 2006. 716 s.
4. Hacker D. A Writer's Reference. Boston : Bedford Books of St. Martin's Press, 1992. 300 p.
5. McEldowney P. L. Language Function and the English Verb System. *Relc Journal*. 1976. Vol. 7, No 1. P. 31 – 39.
6. Mulderig G. P. The Heath Guide to Grammar and Usage. Lexington, MA : D.C. Heath, 1995. 928 p.
7. Raimes A. Keys for Writers: A Brief Handbook. Boston : Houghton Mifflin, 1999. 453 p.
8. Weaver C. Grammar for Teachers: Perspectives and Definitions. Urbana, IL : National Council of Teachers of English, 1979. 303 p.